

Mikrokarakterer

Mange arter af lamelsvampe har cystider på stok (caulocystider), hatoverflade (pileocystider) eller på lamellerne. Lamelcystiderne inddeles i lamelfladercystider (fladecystider; pleurocystider) og lamelægocystider (ægocystider; cheilocystider). Cystiderne er ofte vigtige ved artsbestemmelsen, og det er vigtigt at skelne mellem flade- og ægocystider. Derfor er det praktisk at lave lamelpræparater under lup, så man er sikker på hvor æggen ligger (den kan også fjernes).

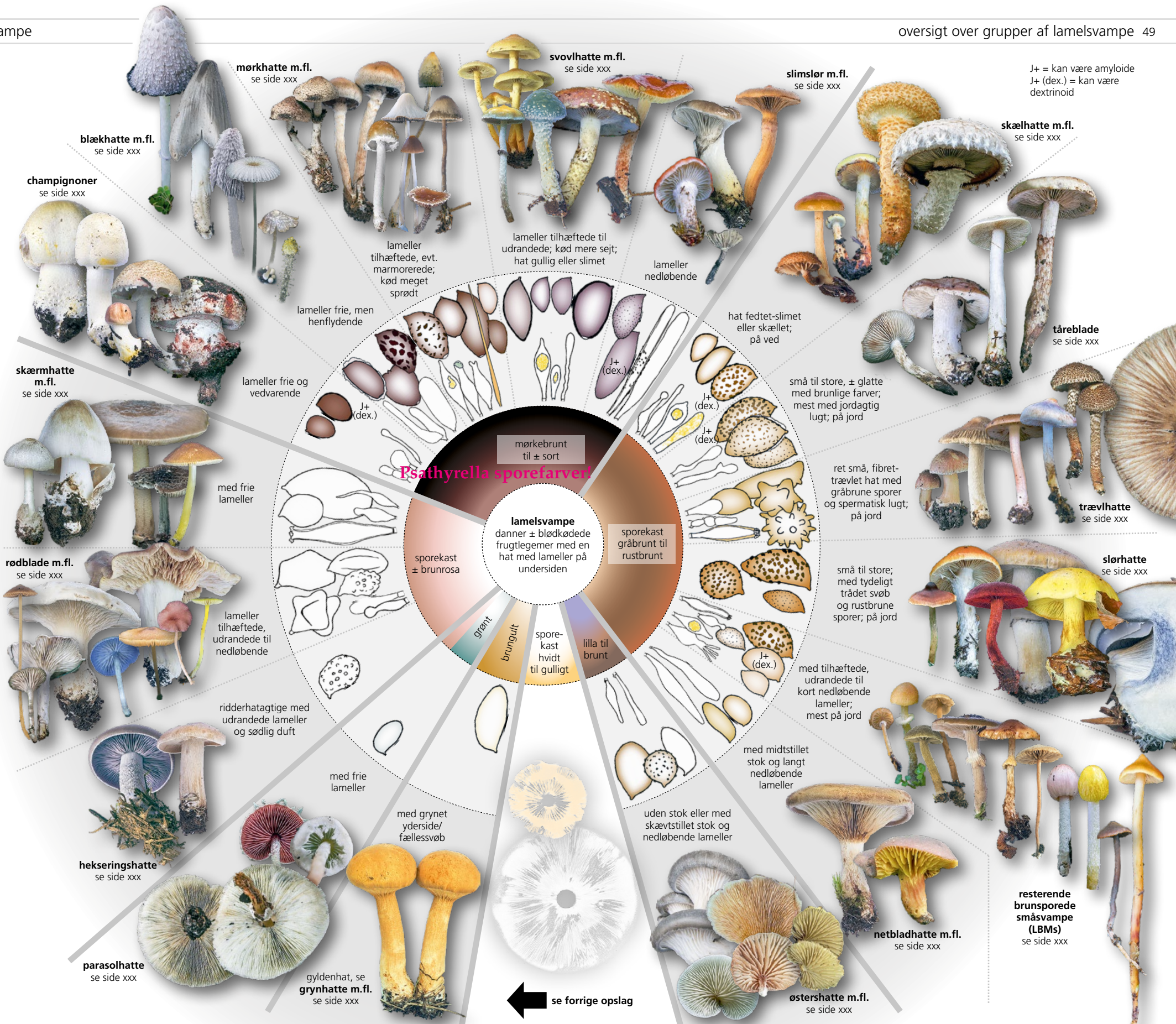
Lamelsvampene har meget forskellig udseende sporer, fra glatte over kantede til piggede, tyndvæggede til tyk- eller dobbeltvæggede, med eller uden spirepore osv. Nogle sporer reagerer blå med Melzers reagens (de er amyloide, J+). Brug du mikrokarakterer ved bestemmelsen, bør du altid checke for amyloid reaktion og altid søge efter et evt. sporeornament ved 1000 x forstørrelse. Melzers reagens kan også frembringe en rødbrun reaktion hos nogle arters sporer (dextrinoid reaktion).

Slægtskab

Lamelsvampene er en formgruppe. De største monofyletiske grupper af lamelsvampe findes i lamelsvampordenen (*Agaricales*), skørhatordenen (*Russulales*) og børstsvampordenen (*Hymenochaetales*), men alle disse ordener omfatter samtidig masser af arter, der ikke er lamelsvampe, fx kølesvampe, støvbolde og poresvampe.

LIGNENDE GRUPPER:

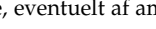

– kantareller kan ligne, men har ikke rigtige lameller, men i stedet snoede, forgrenede årer eller lister, se side xxx.
 – visse poresvampe har lamelagtige strukturer under hatten. Disse starter imidlertid som rør/porer, der senere splitter op, og de er i reglen meget seje, se side xxx.

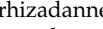
J+ = kan være amyloide
 J+ (dex.) = kan være dextrinoid

Nøgle til grupper af lamelsvampe

Grupperne af lamelsvampe bygger mere på erfaring og mavefølelse (jizz) end på videnskabelige karakterer. Nøglen nedenfor er derfor ikke karakterkramp (som dikotome nøgler ellers bør være), men maler med en bredere pensel. Mange arter falder desuden ikke entydigt i en bestemt formgruppe, så vi bestræber os i bogens følgende nøgler på at dobbeltudnøgle disse, hvor vi tror de dukker op.

1. Stok sidestillet eller manglende **østershatte, side xxx**
Stok ± midtstillet 2
2. Sporekast hvidt, creme, cremegult til orange-gult (☼) 3
Sporekast grønt, rødt, brunt eller sort (☼) 14
3. Stokkød sprødt (med mange kugleformede celler); sporer med tydeligt amyloidt ornament af pigge og lister; sporekast hvidt, creme, cremegult til orange-gult (☼) 4
Stokkød fibret; sporer glatte eller ornamenterede, eventuelt af amyloide vorter; sporekast hvidt til creme (☼) 5
4. Med mælkesaft; alle arter med både lange og korte lameller **mælkehatte, side xxx**
Uden mælkesaft; mange arter kun med lange lameller **skørhatte, side xxx**
5. Lameller ± frie til smalt tilvoksede; med trådet, pulveragtigt til hudagtigt lamel- eller fællessvøb 6
Lameller smalt til bredt tilvoksede, udrandede til nedløbende; svøb i reglen manglende 9
6. Fællessvøb hudagtigt **fluesvampe, side xxx**
Fællessvøb grynet, trådet, slimet eller manglende 7
7. Lameller smalt tilvoksede; hat fint grynet; ofte med lædergule, okker-gule, orangebrune, brunorange til koralrøde (☼) farver **grynhatte m.fl., side xxx**
Lameller frie; hat oftest glat, skællet eller med pulver af fællessvøb; farver ofte anderledes 8
8. Hat fedtet til slimet **snekke- og dråbehat, side xxx**
Hat tør **parasolhatte m.fl., side xxx**
9. Mest små, elegante og skøre svampe med ± hvælvede hatte og ret tynde stokke; ofte med amyloide sporer; ofte med cystider, der kan være fargenede **huesvampe m.fl., side xxx**
Anderledes 10
10. Med påfaldende tykke, ofte voksagtige lameller; ofte med prangende farver eller slimet hat; basidier ofte meget lange og slanke (Q 6-9) **vokshatte m.fl., side xxx**
Anderledes 11
11. Med ± nedløbende lameller; hat ofte flad, navlet eller nedtrykke 12
Med smalt- til bredt tilvoksede eller udrandede lameller 13
12. Små, elegante og skrøbelige svampe; ofte med navlet hat **navlehatte m.fl., side xxx**
Kraftigere svampe; hat hvælvet, flad til nedtrykt **tragthatte m.fl., side xxx**

13. Ret kraftige svampe med ± udrandede lameller **ridderhatte m.fl., side xxx**
Små til store svampe med smalt til bredt tilvoksede lameller **fladhatte m.fl., side xxx**
14. Sporekast klart rødt eller grønt (☼) **parasolhatte m.fl., side xxx**
Sporekast ± laksefarvet, brunt eller sort (☼) 15
15. Sporekast brunrosa til laksefarvet (☼) 16
Sporekast ± brunt til sort (☼) 18
16. Lameller frie **skærmhatte m.fl., side xxx**
Lameller ± tilvoksede, udrandede eller nedløbende 17
17. Sporer fint vortede; kød med en parfumeret, sødlig lugt se hekseringshat, side xxx
Sporer kantede, buklede, stribede eller fint vortede og da ikke med en sødlig lugt **rødblade m.fl., side xxx**
18. Sporekast mørkebrunt til sort (☼) 19
Sporekast lysere brunt (☼) 23
19. Lameller ± blækagtigt henflydende med alderen **blækhatte, side xxx**
Lameller ikke henflydende 20
20. Lameller helt frie **champignonner, side xxx**
Lameller ± tilvoksede, udrandede til nedløbende 21
21. Lameller nedløbende **slimslør m.fl., side xxx**
Lameller ± tilvoksede til udrandede 22
22. Frugtlegemer ret skøre; lameller ± tilhæftede; frugtlegemer generelt med brune til grå farver; ofte med cystider, men i reglen uden gult indhold **mørkhatte m.fl., side xxx**
Frugtlegemer ikke påfaldende skøre; lameller tilhæftede til udrandede; frugtlegemer ofte med gule, orangebrune eller grønne farver; ofte med cystider med gult indhold **svovlhatte m.fl., side xxx**
23. Lameller udpræget nedløbende; stokover 10 mm tyk og med ret sprødt kød **netbladhatte m.fl., side xxx**
Lameller ± tilvoksede til udrandede eller sjældent lidt nedløbende; stok tyndere eller med tydeligt længdetrævlet kød 24
24. Ret robuste svampe, der mest vokser på ved og ofte har skællede hatte; ofte med cystider, der kan have gult indhold **skælhatte m.fl., side xxx**
Anderledes 25
25. Sporekast ± gråbrunt (☼) 26
Sporekast ± gulbrunt til orangebrunt (☼) 27
26. Hat filtet, glat, fedtet til slimet; ofte ret stor; ofte med påfaldende jord- til ræddikeagtige lugt; sporer fint vortede, ofte dextrinoide **tåreblad, side xxx**
Hat tør og radiærfibret til skællet; ofte med spermatisk lugt; sporer glatte, buklede eller stjerneformede **trævihat, side xxx**
27. Jordboende ektomykorrhizadannere; med ± trådet fælles- og lamelsvøb; frugtlegemer oftest middelstore til store; sporekast livligt orangebrunt (☼) ; sjældnet med cystider **slørhatte, side xxx**
Nedbrydere, sjældnere ektomykorrhizadannere; med eller uden svøb; frugtlegemer ret små; sporekast orangebrunt eller lysere eller mindre intenst farvet (☼) ; typisk med cystider **brunsporede småsvampe, side xxx**

